

Retouradres : Postbus 78, 2600 ME Delft

Reactie internetconsultatie
wetsvoorstel passend aanbod

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
t.a.v. Hare Excellentie mevrouw T. van Ark

Datum
29-01-2020
Ons kenmerk

Uw brief van

Uw kenmerk

Bijlage

Hooggeachte mevrouw van Ark,

De gemeente Delft gelooft heel erg in het maatwerkprincipe en lokale invulling en zou dan ook graag zien dat in nieuwe regelgeving dit principe optimaal wordt gefaciliteerd. Hierbij hoort ons inziens dan ook geen gecentraliseerde kaderstelling bij. Hier moet onderscheid gemaakt worden in de 'wat' en de 'hoe' vraag. De 'wat' is meer mensen aan het werk maar ook participatie, zo interpreteren wij de voorgestelde wetswijzigingen. Deze 'wat' vraag onderschrijven wij zeer. Delft heeft een uitgebreid programma en specifieke aanpak om bijstandsgerechtigden weer mee te laten doen in de samenleving. De 'hoe' vraag is daarbij nadrukkelijk een vraag die lokaal ingevuld dient te worden. Door de jarenlange ervaring met klanten en de (vaak verschillende) regionale arbeidsmarkten zijn gemeenten bij uitstek zeer goed in staat hier invulling aan te geven. De benodigde contactmomenten met klanten zullen daarbij afgestemd zijn op de specifieke situatie van de klant en zijn zeker niet te standaardiseren.

Wij zijn er, samen met u, van overtuigd dat meer aandacht ook tot meer uitstroom- of participatie succes zal leiden. Als die aandacht maar wel gericht is op de intrinsieke motivatie van mensen en niet op dwang. Dat is naar onze volle overtuiging de aanpak om mensen (weer) in beweging te krijgen. Aandacht is echter ook intensief mensenwerk. Het gevolg van de Participatiewet (het dichtzetten van de SW en deels de Wajong) is dat het gemeentelijke bijstandsbestand steeds meer gaat bestaan uit mensen met ernstige problematieken (zowel psychisch als lichamelijk). Deze groep vereist een zwaardere aanpak en de begeleidings- en aandachtvraag is daarmee veel intensiever geworden. Een aanpak die binnen de huidige financiële kaders moeilijk haalbaar is. In de Participatiewet zitten al een aantal forse financiële valkuilen. Denk hierbij vooral aan de verplichte inzet van beschermt werk, de BUIG verdeelsystematiek, langdurige loonkostensubsidies en de afbouw van de SW. Nieuwe verplichtingen zullen de re-integratie en participatie mogelijkheden van alle bijstandsgerechtigden opnieuw beperken. Hierdoor ontstaat het gevaar dat er straks voor niemand meer 'voldoende' aandacht en instrumentarium beschikbaar is, maar slechts schaarste wordt verdeeld. Dit vinden wij een verkeerde trend en

Datum
29-01-2020

dringen dan ook aan op een positieve herschikking van middelen bij de voorgenomen wetsvoorstellen.

Over de taaleis in de Participatiewet zijn wij, net als het gros van de gemeenten, niet positief en we zijn dan ook beslist geen voorstander van de instandhouding ervan. De taaleis voegt naar ons oordeel onvoldoende toe en heeft een beperkend karakter. Ook is de taaleis slecht uit te voeren en te handhaven. Als de beheersing van de Nederlandse taal een beperking vormt voor participatie, spreekt het wat ons betreft voor zich dat taalverwerving onderdeel uitmaakt van de in te zetten participatieactiviteiten. Dat geldt naar ons oordeel voor de gehele doelgroep van de Participatiewet en niet enkel voor de doelgroep die onder taalniveau 1F zit. Wij zouden dus liever zien dat (de noodzaak tot) taalverwerving onderdeel gaat uitmaken van een lokale invulling.

Mocht de taaleis onverhoopt in stand blijven, dan hechten wij vanuit die optiek veel waarde aan de uitkomsten van de evaluatie van de Participatiewet¹ en de evaluatie van de taaleis² in de Participatiewet. Hier hebben we echter een punt van zorg. Het wijzigingsvoorstel geeft op meerdere punten geen invulling aan de aanbevelingen van de evaluaties.

Gezien de aanzienlijke verschillen van inzicht tussen rijk en gemeenten doen wij een dringende oproep aan u om de opbrengsten van beide evaluaties zo goed mogelijk te verwerken in verdere voorstellen. Een voorzet hiervoor met een gedetailleerde en artikelsgewijze reactie vindt u in de bijlage.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en vertrouwen op een juiste verdere ontwikkeling.

Hoogachtend,

S.M. Brandligt
Wethouder Duurzaamheid, Werk en Inkomen en Financien
Gemeente Delft

---

¹ Eindevaluatie van de Participatiewet door SCP, november 2019, in opdracht van het ministerie van SZW.

² Evaluatie van de Taaleis: "Taal als middel of als doel? Evaluatie van de Taaleis in de Participatiewet" door Significant Public, juli 2019 in opdracht van het ministerie van SZW.

Bijlage: Reactie op wijzigingsvoorstellen taaleis.

1. Wij stellen voor om **artikel 7b, lid f** te vervangen door een sub onder lid a en NIET expliciet van toepassing te verklaren op belanghebbenden, zoals bedoeld in artikel 18b:

7b, lid a, sub 1: "Voor zover de taalbeheersing van het Nederlands hiertoe een belemmering vormt, de participatieactiviteiten, gericht op het verbeteren van de vaardigheden in de Nederlandse taal.

Lid f is een nadere specificering van lid a. De onder lid f beschreven participatieactiviteiten worden immers al gedekt door lid a en dekken de gehele doelgroep. Ofwel, lid a maakt het mogelijk om met de gehele doelgroep die de taal onvoldoende beheerst om te participeren afspraken te maken over activiteiten gericht op verbetering van het taalniveau.

Met lid f wordt beoogd om de doelgroep <1F expliciet te verplichten om de Nederlandse taal te verwerven. Dit doet recht aan de eerste aanbeveling vanuit de evaluatie wet Taaleis om de taaleis in stand te houden als positieve prikkel voor gemeenten. Dit doet echter geen recht aan de tweede aanbeveling om de taaleis te flexibiliseren door o.m. te streven naar een haalbaar taalniveau per cliënt (aanbeveling 2.2). Want enerzijds is niveau 1F niet voor iedereen haalbaar, anderzijds is dit een te laag niveau voor zelfredzaamheid. Daarnaast is het zo dat de kosten van taalonderwijs in Delft grotendeels bekostigd worden vanuit het WEB-budget. Het Rijk heeft besloten het WEB budget 2019 niet te indexeren. Dat betekent dat er per saldo minder budget voor taalcursussen beschikbaar is dan voorheen.

De voorgestelde aanpassing biedt naast een verbetering voor de (taaleis in de) Participatiewet zelf meteen ook aansluiting op de nieuwe Wet inburgering (streefniveau B1, wat vergelijkbaar is met 2F) en de Vervolgaanpak laaggeletterdheid (= minimaal niveau B1 of 2F + vergrote focus op de doelgroep Nederlandstaligen).

Bijkomend voordeel is dat hiermee alle participatieactiviteiten gericht op taalverwerving onder één noemer komen te vallen, wat regelgeving overzichtelijker en uitvoering en handhaving eenvoudiger maakt. Tot slot maakt dit het mogelijk om indien nodig blijvend afspraken te maken over verbetering, maar ook behoud van de taalvaardigheid. Ofwel, het is niet per sé klaar als eenmaal het streefniveau is behaald of het niet realistisch is dat dit behaald wordt.

2. Wij stellen voor om **artikel 18b** te beperken tot toetsing op taalvaardigheid in het Nederlands en enkele elementen uit dit artikel te integreren in artikel 18. Hieruit volgt aanpassing van artikel 8.

Afspraken omtrent het werken aan taalniveauperhoging vallen onder artikel 7, lid 1. Dekkende handhavingsgrond is artikel 18, lid 2. Dit blijkt ook uit aanbeveling 2.4 van de evaluatie wet Taaleis, waaraan deze conceptwijzigingswet geen invulling geeft:

Datum
29-01-2020

“Sluit aan bij het sanctie-instrumentarium in de Participatiewet: gemeenten geven aan dat het afwijkende sanctie-instrumentarium voor de taaleis in de Participatiewet (artikel 18b) ten opzichte van de Participatiewet (artikel 18) verwarrend is voor bijstandsgerechtigden en de uitvoering onnodig ingewikkeld maakt. Het is daarom aan te bevelen deze met elkaar in lijn te brengen.”

Dit scheelt veel administratieve last, zoals apart schriftelijk in kennis stellen van de uitkomst van de toets, want de afspraken over taalverwerving maken al onderdeel uit van het gehele pakket van afspraken dat schriftelijk wordt vastgelegd. Datzelfde geldt voor de bereidverklaring.

3. Wij adviseren om aan artikel 18, lid 4, sub f “of overige participatieactiviteiten” toe te voegen.

Een aantal elementen uit artikel 18b is beter op zijn plek onder artikel 18. Toevoeging van bovenstaande dekt het te vervallen artikel 18b, lid 1 en lid 6, sub a.

4. Wij adviseren om het wijzigingsvoorstel voor artikel 18B, lid 6, sub b te laten vervallen.

Dit wordt immers gedekt door artikel 18, lid 4. Een uitzonderingsgrond is niet nodig, want er is geen sprake van het niet nakomen van een verplichting, maar van het niet kunnen bereiken van de doelstelling van de verplichting.

Voor zover deze suggestie niet wordt overgenomen; Het huidige wijzigingsvoorstel voor artikel 18B, lid 6, sub b geeft slechts ten dele invulling aan aanbevelingen 2.3 en 3 van de evaluatie van de taaleis om het ambitieniveau bij te stellen naar participatie en activering in bredere zin en meer maatwerk te stimuleren. Het voorstel richt zich enkel op uitzonderingen daar waar sprake is van onvoldoende leervermogen én belanghebbenden indirect werken aan hun taalvaardigheid. Dit doet geen recht aan de constatering van het SCP (zie evaluatie Participatiewet en deels de memorie van toelichting op de concept wetswijziging) dat soms ook (of eerst) behoefte is aan zorg of ondersteuning en schuldhulpverlening. Dat vraagt om een integrale aanpak, maatwerk en prioritering. Ook het in de evaluatie aangehaalde ervaringsonderzoek onder gemeenten (Cuelenaere et al. 2017) laat zien dat gemeenten de verplichtingen uit de Participatiewet soms vinden botsen met de wijze waarop zij klanten willen ondersteunen, bijvoorbeeld wanneer mensen eerst hun leven op andere terreinen op orde moeten hebben, voordat ze naar werk kunnen worden toegeleid. Afspraken over verhoging van het taalniveau moeten worden gezien als onderdeel van een totaalpakket; hier kan dus ook integraal op worden gehandhaafd. Mocht dit element, tegen ons advies in, in stand blijven dan verdient het aanbeveling om ‘en’ te vervangen door ‘en/of’, zodat er ruimte komt voor mensen die wel bereid, maar niet in staat zijn tot taalverwerving door multiproblematiek.

5. Wij stellen voor om de regels voor toetsing zoals nu beschreven in artikel 18b, lid 2 en 12 aan te passen.

Het conceptwijzigingsvoorstel beoogt weliswaar geen verplichte tussentijdse toetsing meer, maar wel nog steeds een toets aan de voorkant (artikel 2) en, gezien de voorgestelde wijzigingen, een nieuwe amvb (artikel 12). Voorstel is om een apart artikel over toetsing op taalvaardigheid in het Nederlands op te nemen. Aandachtspunten hierbij zijn:

- Naar de letter van de huidige wet mogen de voortoets als schifting en de alternatieve / niet officiële toetsen niet. De nieuwe wet biedt deze ruimte ook niet. Terwijl uit de evaluatie van de taaleis aanbeveling 2.1 volgt om alternatieve vormen van toetsing mogelijk te maken.
- Enkel de verplichting tot het afnemen van een taaltoets als er twijfel is over het taalniveau en/of belanghebbende onwillig is om afspraken te maken over het verbeteren van het Nederlands. De wens van veel gemeenten is om de wijze van inschatting van het taalniveau, ofwel het formuleren van een realistische participatiedoelstelling en welk aanbod/traject nodig is om dat te bereiken, over te laten aan de professional. Bij twijfel kan worden teruggегреpen op toetsen, de inzet van een taalspecialist of wat dan ook.
- Gemeenten kiezen zelf hoe en welke toetsen. De huidige verplichting tot het afnemen van de officiële taaltoets ervaren gemeenten als dwingend. Op voorhand is soms al duidelijk dat een cliënt deze niet zal behalen. Afname wordt daarmee een doel op zich, in plaats van een middel om de cliënt toe te leiden naar een passend aanbod. Er zijn laagdrempeliger en minder (tijds)intensieve alternatieven. Het doel van deze instrumenten is immers niet zozeer het vaststellen van het taalniveau, als wel het formuleren van een realistische participatiedoelstelling en welk aanbod/traject nodig is om dat te bereiken. Als dat doel bereikt is in de zin dat er afspraken worden gemaakt dat belanghebbende zich gaat inspannen tot taalverwerving, dan is het middel niet meer nodig. In veel gevallen is het mogelijk om ook zonder toets afspraken te maken en de evaluatie geeft aan dat het gros van de belanghebbenden gemotiveerd is tot taalleren en dat veel gemeenten ook mensen die buiten de taaleis vallen, een aanbod doen.